

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fran Mohorič</i> : Mnogozastopništvo v kazenskem postopanju	129
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Clanstvo „Glavne posojilnice v Ljubljani“	139
b) Kadar izreče konkurzno sodišče pravokrepno, da ne izda namestilnih pisem funkcijonarjem, izvoljenim pri splošnem likvidacijskem naroku, ostaneta dose-danji skladni upravitelj in njegov namestnik končno na tem mestu	149
c) Volilo, ki ga je plačati po določilu v oporoki iz skupila posebej označenih stvari, je plačljivo, kadar se more stvar prodati brez škode za dediča	150
B. Kazensko pravo.	
a) Nagla in nepredvidna vožnja z avtomobilom se kaznuje po §-u 431 k. z., ne po §-u 432 k. z., če ga vodi oseba, ki ni v službi avtomobilnega lastnika	152
b) Dokaz verjetnosti v objektivnem in subjektivnem oziru (§ 490 odst. 2 k. z.)	153
3. Izpred upravnega sodišča.	
a) Kdor nima samostojnega pridobitka, ne more biti izvoljen v občinski zastop	154
b) Pri stavbnih komisijah morajo stavbni in zdravniški zvedenci podati svoja mnenja v navzočnosti strank. Pomanjkljivo je stavbno dovoljenje, izdano brez stavbnega načrta	156
4. Književna poročila	158
5. Razne vesti	159

Mnogozastopništvo v kazenskem postopanju.

Priobčil dr. Fran Mohorič.

I.

V tej razpravi razmotrivamo vprašanje, kdaj in v koliko je v kazenskih zadevah mnogozastopništvo dopustno in kake posledice povzroča.

V civilni pravdi mnogozastopništvo pač ne bo dopustno, čeprav zakonsko besedilo tega naravnost ne izključuje (§§ 26 do 39 c. pr. r.), govoreče zlasti v §-u 26 sploh o strankah, opooblaščenih in in odvetnikih (§ 27) ali sicer o eni stranki in enim odvetniku splošno, kakor n. pr. v §-u 26² c. pr. r. Zastopanje po pooblaščenih pa ne izključuje, da ž njim došla stranka sama poleg njega ne bi oddajala ustnih izjav itd.

Stvarno je civilna zadeva osredotočena na tako tesno jedro, da mnogozastopništvo iz stvarnih ozirov ni lahko mogoče, iz razlogov umestnosti pa je naravnost nedopustno.

Možno je pač mnogozastopništvo pro foro interno v važni zadevi, pro foro externo v zastopanju zadeve pred sodiščem pa je možno samo enozastopništvo, katero pa seveda ne izključuje nadomestnega zastopništva.

Kjer je predpisano enozastopništvo, podpisuje odvetniške vloge samo en odvetnik tudi tam, kjer tvori pisarno več združenih odvetnikov.

Drugače je v tem oziru v kazenskem postopanju. Tukaj je možno zastopništvo ene stranke pri glavni razpravi po več zastopnikih (zagovornikih) na enkrat.

Glede obdolženca dopušča zakon mnogozagovorništvo izrecno v §-u 40² k. pr. r.: »Dopuščeno je obdolžencu si tudi vzeti več zagovornikov; toda posledica temu ne sme biti, da bi bilo več govorov (za obtoženca) v glavni razpravi, nego mu je dopuščeno.«

Glede obtožitelja pa mnogozastopništva zakon izrecno nikjer ne dopušča.

Zastopanje zadeve po državnem pravdniku in poleg njega po zasebnem udeležencu se v ožjem zmislu ne more smatrati enotnim zastopništvom, ampak k večjem razdeljenim zastopništvom, koder je dopustno zastopanje zasebnega udeleženca zgolj iz civilno-pravnih vzrokov (adhezijsko zastopništvo).

Pri nas se ni primeril slučaj in se tudi menda ne bode, da bi dva državna pravdnika zastopala kako zadevo pred sodiščem naenkrat. Razum dejstva, da bi dva državna pravdnika utegnila zastopati vsak drugačno mnenje, bi se tudi razprava neumestno razvlekla in bi se obdolženec s tem le po nepotrebnem begal. Seveda ni izključeno, da je navzoč pri razpravi drug državni pravdnik, ki za slučaj, da prvi oboli itd., nadaljuje postopanje.

Kako je v tem oziru pri zasebnem obtožitelju? Za zasebnega obtožitelja niso merodajni javni oziri, kakor za državnega pravdnika; zasebni obtožitelj je sam odgovoren za-se in za svoje zadeve, — za svojo obtožbo.

V zakonskih določilih (§§ 46 do 51 k. pr. r.) ne najdemo za mnogozastopništvo zasebnega obtožitelja in zasebnega udeleženca nobenih izrecnih določil. Govori se le splošno in vedno v ednini: »Zasebni obtožitelj (udeleženec) je opravičen« ... itd. § 50 k. pr. r. določa: »Zasebni obtožitelj in zasebni udeleženec, kakor tudi zakoniti zastopniki smejo sami ali po kakem pooblaščenцу ovaditi svojo zadevo in si vzeti pravnega zastopnika iz števila onih, ki so vpisani v imenik zagovornikov.«

Tukaj se torej govori samo o enem zastopniku, vendarle v obče in splošno, tako, da besedilo samo mnogozastopništva ne izključuje.

Ker pa ima kazenskopravni red pred vsem težnjo, dati obema strankama kolikor možno enake ali iste pravice, se bo smela iz tega izvajati tudi ravnopravnost za zasebnega obtožitelja glede mnogozastopništva, in se bo moralo mnogozastopništvo na obtožiteljevi strani dopustiti, seveda z istimi omejitvami kakor na obdolženčevi strani mnogozagovorništvo, torej zlasti z omejitvijo, da ne sme biti več govorov, kakor je v zakonu dopuščeno.¹⁾

¹⁾ Primerjaj v tem zmislu tudi odločbo 25/9 1903 št. 505 zb. št. 2877: „Da se zasebni obtožitelj pri razpravi poslužuje več pravnih pomočnikov (Rechtsbeistände), ob sebi ni nedopustno; vendar se ne sme postaviti s tem obtoženec (n. pr. glede v §§-ih 249 in 255 kpr. navedenih opravičenosti) na slabše, kakor obtožitelj.“

Pri več zagovornikih sme k eni točki govoriti samo en zagovornik, tako, da k eni točki govori (če so vsi zastopniki pooblašteni v istem obsegu) en zagovornik, k drugi pa drugi, — eden ima prvi zagovor, drugi zagovor v repliki, tretji v tripliki, — če je govoril večkrat državni pravdnik.

Enako bo smel govoriti tudi k eni točki samo po en zastopnik zasebnega obtožitelja.

Glasom §-a 46³ sme prevzeti državni pravdnik zastopanje na željo zasebnega obtožitelja, toda ta slučaj se v praksi še ni nikdar dogodil, izvzemši uradnih zadev. Tukaj je torej državni pravdnik (edini) zastopnik zasebnega obtožitelja, kar ne izključuje, da bi se zasebni obtožitelj ne udeleževal pri zadevi sam, pač pa izključuje, da bi državni pravdnik njegovo zadevo sozastopal poleg njegovega še drugega posebnega neodvetniškega ali odvetniškega zastopnika.

Kar se tiče vprašanj do vsake pri glavni razpravi zaslišane osebe, se bode v zmislu §-a 249. k. pr. r. morala priznati dopustnost vprašanj vsem zagovornikom in zastopnikom, samo ne glede na eno in isto dejstvo, ampak vsakega glede na kako drugo dejstvo ali na druge podrobnosti.

Ta vprašanja ni smatrati samostojnim govorom, glede katerih se morajo množinski zagovorniki in zastopniki glede predlogov zediniti.

II.

Vprašljivo je mnogozastopništvo v slučajih činov, kaznivih v zmislu zakona z dne 17. decembra 1862, št. 8 iz leta 1863.

1. Člen V. št. 1 tega zakona se glasi: »V §-ih 487 do 491, potem v §-u 496 k. z. navedene 1. pregreške in 2. prestopke proti varnosti časti je preganjati u r a d o m a, če so storjeni proti: a) eni zbornic državnega zbora, b) deželnemu zboru, c) javni oblasti, d) cesarski vojni, e) cesarski mornarici ali oddelku poslednjih dveh,« — pri čemur je v zadevah ad e) treba privolitve vojnega, domobranskega (odnosno mornariškega) ministra.

Glede navedenih kazenskih činov po čl. V. št. 1, zlasti tudi prestopkov, je stvar deloma enaka kakor pri javnih kaznivih činih.

2. V praksi so pa nastale težkoče in dvomi zlasti glede odstavka 3., čl. V. cit. zak.: »Zaradi pregreškov po §-u 493. k. z. proti varnosti časti, v kolikor se napad obrača proti javnemu uradniku ali

slugi, proti vojaku ali duševnemu pastirju glede dejanj njihovega poklica, je dopuščeno sodno preganjanje ne samo na zahtevo žaljenca, marveč more obtoževati tudi državni pravdnik iz javnih ozirov tekom roka §-a 530. k. z.

Državni pravdnik si ima začasno zagotoviti privoljenje žaljenca, in če njega ni moči zaslišati, njegovega predstojnika ali drugega višjega oblastva.

Žaljenec ima pravico, da se v s a k č a s pridruži obtožbi državnega pravdnika.

Pridružiti je istoveten izraz onemu v §-u 47 k. pr. r. glede oškodovanca, ki se sme do začetka glavne razprave pridružiti kazenskemu postopanju kot zasebni udeleženeec.

V členu V. št. 3 cit. zakona se govori samo o p r e g r e š k i h. Nekaj časa je bilo dvomljivo, če izraz pregreški (v širšem zmislu) ne vsebuje tudi prestopkov, toda praksa uči enotno in zlasti v novejšem času pravilno, da zakon misli samo na pregreške v ožjem zmislu.

Iz tega sledi, da p r e s t o p k i člena V., odstavek 3, niso taki, da bi smel državni pravdnik iz javnih ozirov staviti obtožbo; vedno in vselej ostanejo zasebna zadeva in torej zasebna obtožba.

To je jako dalekosežnega pomena. Če naj postopa državni pravdnik iz javnih ozirov, tedaj morajo utihniti in sploh nehati oziri na žaljenca, tedaj žaljenec nima več razpolagati z obtožbo, zlasti je ne more več naknadno umakniti.

Če pa žaljenec ne sme razpolagati z obtožbo, potem pa ga tudi ne morejo zadevati stroški, za slučaj, da je obdolženec oproščen, kajti sicer bi prišli do neskladnosti, da bi se proti volji žaljenca delali stroški na njegov račun. Žaljenca more zadeti odgovornost za stroške samo tedaj, če je on izključno opravičeni obtožitelj, ki prosto razpolaga z obtožbo v zmislu zakona.

Vse to se je moralo navajati zaradi mnogih dvomov v praksi in zaradi potrebne jasnosti v našem vprašanju.

Da se vrnemo k zadevi o mnogozastopništvu: kako je z mnogozastopništvu v slučajih člena V., t. 1 in 3 cit. zak.?

Pri kaznjivih činih zoper varnost časti ni nikake stvarne, telesne ali gmotne škode, z a t o j e v s a k a z a s e b n a u d e l e ž b a i z k l j u č e n a.

V kolikor so torej kaznjivi čini člena V., oúst. 1., absolutno javne zadeve in predmet javne tožbe, bi bilo torej soditi, da je v tej

zadevi državni pravdnik edin opravičen obtožitelj in posredno tudi zastopnik žaljencev, in da je vsako drugo sozastopništvo (zlasti ono po odvetniku) izključeno.

Toda člen V⁵ zakona upravičuje žaljenca, da se vsak čas pridruži obtožbi državnega pravnika, torej tako v slučajih člena V³, kakor onih člena V¹ cit. zakona.

Kaj pomeni ta pridružitev?

Ni dvoma, da pomeni ta pridružitev predvsem to, kar določa zakon za zasebnega udeleženca, in sicer v §-u 47¹ k. pr. r.: »Upravičenost, državnemu pravdniku in preiskovalnemu sodniku dati na roko vse, kar služi v dokaz obdolženčeve krivde«; in v §-u 47² k. pr. r.: »Upravičenost pregledovati spise, to pa, če ne branijo posebni razlogi, že med uvodnimi poizvedbami, in dokler teče uvodna preiskava.

Ker pa žaljenec ni oškodovanec v zmislu zasebnega udeleženca, ampak zasebni obtožitelj sam, gredo temu žaljencu nedvomno tudi pravice zasebnega obtožitelja v zmislu §-a 46² k. pr. r.: »med uvodnimi poizvedbami in uvodno preiskavo dati sodišču na roko vse, kar bi njegovo obtožbo podpiralo, pregledovati spise (in za uveljavljenje obtožbe uvesti vse korake, do katerih je sicer državni pravdnik upravičen).«

Glede zadnjega dela (v oklepajih) je upravičenost žaljenca že prav dvomljiva in celo nedopustna. Obtožnico vlaga samo državni pravdnik. Če bi žaljenec sam vložil obtožbo, bi se njegova obtožnica lahko križala z ono državnega pravnika, jo ovirala ali ji nasprotovala. Enako velja za predloge, veljali bodo samo predlogi državnega pravnika, ki jih seveda utegne staviti sporazumno z žaljencem ali pa tudi proti njegovi volji.

Zato za žaljenca ne more veljati v slučajih javne obtožbe člen V¹ in V³ cit. zak. določba §-a 46² k. pr. r. o mudnem zasebnem obtožitelju, seveda tudi ne določba §-a 47³ k. pr. r., po kateri je zasebnega udeleženca vabiti h glavni razpravi s pristavkom, da se bodo za slučaj njegovega neprihoda čitali iz spisov njegovi predlogi (predloge stavi državni pravdnik).

Pač pa bo veljavna daljna določba §-a 47³ k. pr. r., da sme navzoči žaljenec staviti vprašanja na vse zaslišane osebe (obtoženca, priče, zvedence). Sme seveda tudi dajati pojasnila pri glavni razpravi in se v ta namen oglašati k besedi. Odveč bi bilo staviti

končne predloge, ki bi bili istovetni onim državnega pravnika, drugih predlogov zaradi odškodnine ne more staviti, in tudi ne takih predlogov, ki bi se nanašali na obtožbo samo, pa ne bi soglašali z onimi državnega pravnika. Izjaviti more le to, da se pridružuje predlogom državnega pravnika.

Pač pa mu pristojna pravica subsidiarne obtožbe v zmislu §-a 48. k. z. (kakor zasebnemu udeležencu), iz česar izhaja, da se v slučajih člena V¹ cit. zak. sploh ne more vložiti zasebne obtožbe.¹⁾ Možna pa je zasebna obtožba vsled izrecnega zakonskega besedila v slučajih člena V.³ (v pregrešku zoper uradne osebe z ozirom na njihovo uradovanje), toda samo tedaj in dotlej, dokler državni pravnik iz javnih ozirov ne prevzame obtožbe. Pridružitve žaljenca je v slučaju javne obtožbe možna le v toliko, v kolikor soglaša s predlogi državnega pravnika. To načelo zastopa zlasti odločba kasacijskega dvora z dne 19. oktobra 1901, št. 9270 zb št. 2658: »Državni pravnik, ki v zmislu člena V³ cit. zak. dvigne obtožbo iz javnih ozirov, postopa neodvisno od poznejših obdolžencevih izjav. Za kazensko postopanje je brez pomena, če žaljenec prekličče dovoljenje k tožbi ali kazen odpusti pozneje.

Glede prestopkov v zmislu člena V³ cit. zak. ni ustanovljena obtožba državnega pravnika iz javnih ozirov.

Posredovanje državnega pravnika v takih, oblastvene osebe z ozirom na njihovo uradovanje žaljivih činih, je torej mogoče samo na željo žaljenca v zmislu §-a 46. k. pr. r., katera želja se iz ozirov na oblastvene osebe navadno uvažuje v nasprotju s slučaji, da se taka želja izraža od strani neuradnih oseb.²⁾

Kako naj se pa zasebno zastopanje državnega pravnika po §-u 46. k. pr. r. izvrši v podrobnostih, o tem gredo nazori narazen.

1) Odločba z dne 19. junija 1887 št. 4467, zb. št. 934: Predmet zasebne obtožbe v členu V¹ cit. zak. imenovani kaznjivi čini ne morejo biti; oni so, če državni pravnik odkloni, preganjati samo v smislu §-a 48 k. pr.

2) Primerjaj odločbe kas. dvora z dne 27. septembra 1886 št. 3861 in z dne 18. novembra 1887 št. 10203: »Če so bile v členu V³ cit. zak. imenovane osebe vsled prestopkov, kaznjivih v smislu §-a 493 k. z. žaljene, tedaj se mora vršiti sodno preganjanje, čeprav se je žalitev nanašala na uradno poslovanje, samo na zasebno obtožbo. Zastopanje žaljenca more državni pravnik prevzeti v smislu § a 46 k. pr.

Enaka odločba: pl. o. 25. novembra 1886 št. 11824 zb. št. 991: »Prestopek po §-u 487 k. z. ostane predmet načelne zasebne obtožbe tudi tedaj, če je

Čestokrat se zahteva od strani državnega pravnika posebno pooblastilo žaljenca.

V tem oziru se stavi torej državni pravdnik v vrsto navadnih pooblaščenecv (§ 39, 41², ³ k. pr. r., § 44), češ, da potrebuje formalnega pooblastila.

Po naši sodbi to naziranje ni pravilno. Niti v navadnih razmerah ne zahteva zakon v §-u 46 k. pr. r. formalnega pooblastila za zastopnika. Dejansko zadostuje, da zastopnik pride z zastopancem k razpravi, da se sodniku soglasno naznani zastopstvo, in da se dotična izjava zabeleži v zapisniku.

Zadostuje tudi, da se zagovornik obtoženca, ki ni prišel, izkaže z obtoženčevim vabilom, na katerem je morda kakor s pismom (zadostuje tudi navadno pismo) zagovornik za zastopanje naprošen; pri čemur je le v slučajih dvomljivosti dotično izjavo treba naknadno doprinesiti.

Če se torej že v navadnih razmerah pri drugih zastopnikih ne more zahtevati formalnega pooblastila, je formalno pooblastilo tem manj potrebno za državnega pravnika.

Ker pa velja prevzeto zastopništvo tudi za pravnega nasprotnika (obtoženca), je vendar le treba, da je pooblaščenje vidno tudi za nasprotnika, in seveda tudi za sodišče, za kar zadostuje obojestranska izjava pri glavni razpravi v pričo nasprotnika, in tozadevna zabeležba v zapisniku, kakor tudi predložitev enake zabeležbe v spisih državnega pravnništva. Tako pooblaščenje zadostuje za razpravo na prvi stopinji. Ker pa je zasebni obtožitelj upravičen sam k razpolagi glede svoje obtožbe, potreboval bo državni pravdnik za pravne leke posebno pooblaščenje (sporazum); formalnega pooblastila pa tudi tukaj ni treba.

Nastane vprašanje, ali more zasebni obtožitelj (oblastvena oseba) poleg državnega pravnika najeti še drugega zastopnika, bodisi odvetniškega ali neodvetniškega.

Že zgoraj se je izvajalo za navadne slučaje, da zaradi ravnopravnosti strank vobče ni nemogoče, da se poslužuje zasebni obtožjenec javni uradnik ali sluga*. Da to načelo velja tembolj tudi zaradi žalitev po §-u 496 k. z., katere se v členu V³ nav. z. niti ne imenujejo in jih je torej razsojevati izven tega člena zgolj po določitih §-a 496 k. z., o tem je vsako daljno izvajanje odveč. Vendar je bil v rabi dvomljiv tudi ta slučaj, kakor kaže o. 18. januarja 1884 št. 12628 zb. št. 610: „V slučaju §-a 496 k. z. uradno preganjanje ni na mestu, čeprav je žaljenec javni uradnik“.

žitelj več zastopnikov. Toda če je naprosil za zastopništvo državnega pravnika, je s tem povzročil poseben položaj. Na vsak način je smatrati državnega pravnika prvim in glavnim zastopnikom, po katerem se imajo ravnati vsi drugi. Prvenstvo gre državnemu pravniku po svojem uradnem dostojanstvu, zato mu gre tudi sicer prva in odločilna beseda, ki odločuje vselej, če se izjave drugih zastopnikov ne skladajo z njegovimi: sozastopnik je torej samo pomočnik državnega pravnika.

Predvsem je v takem položaju odvisno od državnega pravnika, če bo hotel z drugim zastopnikom zastopati obtožitelja, in bo zastopništvo tudi odložil, če se v sozastopništvu kaže kaka nezaupnost do njega, ali se sozastopništvo ne strinja z njegovim ugledom. Vsekakor pa je v slučaju, da obstoja sozastopništvo poleg državnega pravnika, zasebni sozastopnik državnemu pravniku vsaj v gotovih ozirih podrejen; najprej gre beseda in pravica vprašanja državnemu pravniku in šele potem sozastopniku, ki se more — kakor žaljenec — sam le pridruževati predlogom državnega pravnika, in sicer le v obsegu dokaznega postopanja.

III.

Dosedaj se je izkazala dopustnost mnogozastopništva samo raz stališče zastopane stranke. Treba je še označiti pomen mnogozastopništva z ozirom na nasprotno stranko.

Že iz stališča §-ov 40², 249, 255 k. pr. r. se je navajalo, da se pravica govorov vsled zastopništva ne sme pomnožiti in v tem oziru ne prikrajševati nasprotnika.

Nasprotnika pa zadeva osobito odgovornost zaradi pravnih stroškov, če v pravdi podleže.

Z mnogozastopništvom se pomnožijo pravdni stroški; ali naj podlegli nasprotnik trpi tudi te stroške?

Pravdne stroške ima na predlog odmeriti sodišče po zaslišanju nasprotnika.

Že iz tega sledi, da ima sodišče razločevati med potrebnimi in nepotrebnimi stroški, in tudi zakon sam določuje, da ima sodišče upoštevati bistveni zaslužek zastopnika (§ 395² k. pr. r.).

Med bistveno potrebo bo pa že iz razlogov stvarnosti in umešnosti šteti le zastopanje po samo enem zastopniku kot zadostno.

Če ima torej žaljenec povod ali potrebo, najeti več zastopnikov, more to storiti zgolj in izključno na svojo odgovornost in svoje stroške v zmislu §-a 395¹ k. pr. r.

Omeniti je, da v določilih §-ov 389—395 k. pr. r., ki govorijo o stroških, sploh ni nikake določbe o mnogozastopništvu: § 393¹ k. pr. r.: »Kdor se poslužuje zastopnika, tak zastopnik; § 394¹ k. pr. r.: »Gre zastopniku kake stranke nagrada«; § 395¹ k. pr. r.: »Ako se stranka in nje zastopnik ne moreta dogovoriti o nagradi,« — torej se govori povsod v ednini o zastopniku.

§ 393³ k. pr. r. nalaga podleglemu obdolžencu, zasebnemu obtožitelju ter udeležencu, kakor onemu, ki je vedoma koga po krivem ovadil, tudi povrnitev vseh stroškov zagovorništva in zastopništva, kar se pa z ozirom na stvarni položaj ne da uporabiti za mnogozastopništvo.

Učne knjige (Rulf, Ullmann, Varga, Lohsing) mnogozastopništva izrecno ne omenjajo; govore le o »resničnem«, »pravem« zaslužka zastopnika, odnosno o tem, da je stranke ščititi pred prenapetimi zahtevki nasprotnika; prav tako Amschl II., p. 79.

IV.

Posebej nam je še pojasniti vprašanje stroškov pri mnogozastopništvu v slučaju člena V zakona z dne 17. decembra 1862 št. 8 d 2 iz leta 1863.

Tukaj nastane mnogozastopništvo, če se žaljenec, ki ima pravico vsakočasne pridružitve, res postopanju pridruži in se da zastopati po posebnem zastopniku, torej razun po državnem pravdniku še po drugem, zlasti odvetniškem zastopniku.

Če bi v tem slučaju zadevala odgovornost obtoženca za žaljenčevo večzastopništvo, bi morala tudi žaljenca zadevati odgovornost za mnogozastopništvo na obtoženčevi strani. Žaljenca pa bi morala zadevati odgovornost za stroške saj enega obtoženčevega zagovornika tudi v slučaju, če bi državni pravdnik, vzdržujoč obtožbo zoper njegovo voljo, podlegel.

Žaljencu pa gre nagrada za enozastopništvo z omejitvijo, če in dokler državni pravdnik sam zadeve ne prevzame, ali je zopet ne prevzame. Za sozastopništvo pridružujočega se žaljenca v zmislu

čl. V¹³ nav. zak., torej v našem slučaju ni mesta v tem oziru, da bi bil podlegli obtoženec odgovoren tudi za stroške posebnega zastopnika — pridruživšega se žaljenca. Njegove koristi so odgovorno zastopane za obtoženca že po državnem pravdništvu, drugih koristi on nima, — vse te koristi so samo idealne, in se torej s še enkratnim zastopništvom ne more obtežiti v stroškovnem oziru položaj obtoženca, kakor ne s tem, da žaljenec najame dva ali več zastopnikov.

Še janeje se kaže naš nazor v slučaju prestopka v obsegu čl. V³ nav. zak., kjer se gre za žalitev uradne osebe glede na njene uradne posle.

Že v slučaju, da državni pravdnik zastopa neuradnega zasebnega obtožitelja, smo našli, da poleg državnega pravdnika ni mesta za zasebno sozastopništvo. Pa tudi v slučaju prestopka po členu V. cit. zak. je državni pravdnik zastopnik zasebnega obtožitelja, in podlegli obtoženec ne more biti odgovoren za stroške sozastopništva, ki zastopa zasebno obtožbo poleg državnega pravdnika.

Žaljeni uradnik se mora torej pravočasno odločiti, ali zastopa svojo zadevo sam neposredno, ali posredno po svojem zasebnem (odvetniškem) zastopniku, ali pa naprosi za zastopanje svoje zadeve državno pravdništvu, ki je v tem slučaju glavni in odločilni njegov zastopnik, dočim ima kak drug sozastopnik, če je poleg državnega pravdnika sploh umesten, le podrejeno, za nasprotnika nemerodajno vlogo.

Predosnutek kazenskega zakona iz leta 1909. je, uvidevši neumestnost križajočega se tekmovanja v zastopništvu državnega pravdnika in zasebnega zastopnika, dvoživnost te obtožbe odstranil, določujoč v §-u 333³: Če se izvrši žaljenje zoper osebo javne službe ali uslužbenca vere med vršitvijo njihovega urada ali službe, ali v tiskovini ali na javnem zborovanju, tedaj sme javni obtožitelj s pooblaščenjem žaljenčeve predstojne oblasti tekom roka, odprtega za zasebno obtožbo, vložiti javno obtožbo. Javna obtožba je izključena, kakor hitro je vložena zasebna obtožba. Enako velja o zasebni obtožbi, če je vložena javna obtožba.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Članstvo »Glavne posojilnice v Ljubljani«¹⁾.

(Odločba vrhovnega sodišča od 22. jan. 1913 opr. št. Rv VI 539/12.)

Tožnik je podpisal dne 7. novembra 1904 izjavo, da pristopi kot član tedanji »Glavni slovenski hranilnici in posojilnici«, poznejši »Glavni posojilnici«. Vplačal je delež 5 K, sprejel deležnico števil. 500, pod katero je bil vpisan tudi kot član v imeniku zadružnikov; dobil je tudi posojilo.

V seji upravnega sveta sedaj tožene »Glavne posojilnice, registrovane zadruga z neomejeno zavezo,« od 14. novembra 1904, se je na znanje vzelo in odobrilo posojilo, ki je bilo dano tožniku že preje, ni se pa sklepalo o tem, se-li sprejme tožnik kot član ali ne.

Tožnik je vrnil posojilo in prostovoljno izstopil iz zadruga dne 7. maja 1906 s tem, da je oddal osebno pravilno in pravoveljavno odpoved toženkinemu uradniku. Toženka je vzela odpoved na znanje, jo zabeležila in potrdila na deležnici, izplačala delež 5 K in vpisala izstop v imeniku zadružnikov s pripombo, da velja izstop z 31. decembrom 1907 glasom zadružnih pravil.

Toženka je stopila najprvo v likvidacijo, nato pa prišla v konkurz in sicer 13. februarja 1911.

Likvidatorji so sestavili imenik članov in vpisali tudi tožnika zopet kot člana. Navzlic pozivu se branijo ga izbrisati, češ, da je bila njegova odpoved nepravilna v zmislu zadružnih pravil.

Tožnik zahteva torej s tožbo ugotovitev, da ni član tožene zadruga, ker ni bil sprejet nikdar praviloma, odnosno ker je njegovo članstvo vsled pravilne odpovedi nehalo z 31. decembrom 1907. Ugotovitvena tožba je upravičena, ker ima pravni interes na tem, da se vprašanje njegovega članstva reši sodnim potom čim preje, ker preti članom zadruga prav občutna škoda, in da se črta v imeniku društvenikov.

Svoj nazor, da ni postal član, utemeljuje tožnik s temi trditvami:

1.) da kaka združitev oseb po zadružnem zakonu in po pravilih »Glavne« sploh nikdar obstajala ni, da zlasti ni bilo zakonitega uprav-

¹⁾ Glej „Pravnik“ za leto 1912, stran 218.

nega sveta te združitev, torej ne more govora biti o kakem članstvu;

2.) da tožnik nikdar ni bil sprejet kot član v zmislu določb §-a 4.¹⁾ združnih pravil za slučaj, če je »Glavna« in njen upravni svet obstojal pravoveljavno;

3.) da odobritev posojila, izplačanega po njenem uradniku, ne more nadomeščati sprejema po upravnem svetu kot konkludentno dejanje.

Tožena trdi temu nasproti, da je tožnik postal njen član s tem, ker je dobil posojilo, kar je upravni svet odobril, dočim njegovo članstvo ni nehalo, ker ni dokazana pismena odpoved, kakor jo zahtevajo združna pravila. Končno ji primanjkuje pasivne tožbene legitimacije, če je res, kakor trdi tožnik, da je bila neveljavna ustanovitev »Glavne«, da so bile neveljavne vse volitve upravnih svetnikov in nadzornikov, kakor vsi občni zbori, — torej tudi volitev likvidatorjev, ki ne morejo imeti pravice »Glavno« zastopati.

Deželno sodišče v Lj. je zavrnilo tožbeni zahtevek. V razlogih razvija glede odločilnih spornih točk te-le razloge:

A. Tožena zadruga v likvidaciji obstoji, likvidacijski odbor je formalno pravi toženec. Nesporno so bila združna pravila vpisana v združni register, s tem pa je bila zadruga ustanovljena praviloma glasom §-a 3. združnih pravil. Tudi upravni svetniki, izvoljeni na občnih zbore, so bili vpisani v register na podlagi zadevnih zapisnikov, so torej pravno veljavni funkcionarji zadruge, kajti sodno dovoljeni vpis v register je odvisen od tega, da je sodišče popresodilo preje zadevne sklepe in volitve občnih zborov. Enako je postal pravoveljaven sklep o likvidaciji in vpis izvoljenih likvidatorjev. Pasivna tožbena legitimacija je torej podana.

B. Ta tožba je dopustna kot ugotovitvena po z mislu §-a 228. c. pr. r., ker je obče znano, da so dolgovi toženke zelo visoki in ker preti vsem članom občutna škoda. Od sodnije

¹⁾ § 4 se glasi: V društvo se sprejemajo fizične in juridične osebe, ki se morejo vezati s pogodbami.

Kdor želi vstopiti, se mora oglasiti pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali pa odreka vstop.

A sprejem dobi še le tedaj pravno moč, kadar je podpisal pismeno izjavo, da vstopi v društvo, da je vplačal vsaj en delež ter se vpisal v imenik društvenikov.

potrjeni proračun prispevkov s strani članov v pokritje izgub upnikov je izterljiv po zmislu §-ov 64. in 66. zadr. zak. v 14 dneh po objavi zadevnega sodnega sklepa brez ozira na vložene izpodbojne tožbe posameznih članov. Tožnik ima torej velik interes na tem, da se reši vprašanje glede njegovega članstva vže sedaj tožbenim putem.

C. Tožena zadruga je sprejela tožnika za člana.

V zmislu §-a 3. zadr. zak. se izvrši pristop potom pismene izjave zadružnika. § 5, točka 4 naved. zak. pa pravi, da določajo zadružna pravila še ostale pogoje za vstop. V istini zathevajo le-te (§ 5.¹) zadr. pravil), da mora, kdor želi vstopiti, se zglasiti pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali odreka vstop, sprejem pa postane pravomočen še le po podpisu pismene izjave, da vstopi v zadrugo, po vplačilu vsaj enega deleža in po vpisu v imenik društvenikov.

Odločilno dejstvo za vstop s strani zadružnika je torej njegova, v pisni obliki oddana pristopna izjava, in sicer praviloma še le takrat, kadar je upravni svet že sklenil bil, da sprejme dotičnika.

Tukaj so se izvršili pogoji za vstop tožnikov v tej vrsti, da je tožnik najel posojilo dne 7. novembra 1904 v zadružni pisarni pri poslujočem uradniku proti menici, podpisal zaeno pristopnico, plačal delež 5 K in prejel deležnico št. 500, na kar ga je vpisal uradnik takoj v imenik zadružnikov. Dejanja, katera je izvršil uradnik glede tožnikovega sprejema, so formalno pravilna in pravoveljavna, ker je bil uradnik pooblaščen v zmislu §-a 26. zadružnega zak. od tožene zadruge za poslovanje s strankami.

Pa tudi upravni svet je storil svojo dolžnost v zmislu §-a 5. zadr. pravil. V seji upravnega sveta od 14. novembra 1904, ki bi

¹) § 5 slove: Kdor ne izpolnuje dolžnosti, določenih v teh pravilih, izgubi pravice zadružnika po sklepu upravnega sveta, zlasti kadar na škodo zadruge podkopava njen kredit in dobro ime na kakršenkoli način. Razun tega izgubi vsak član članstvo:

- a) kadar je izgubil občinsko volilno pravico radi hudodelstva ali prestopka;
- b) v slučaju konkurza ali kuratele;
- c) v slučaju smrti.

Kdor želi izstopiti prostovoljno iz društva, mora naznaniti odpoved do konca novembra upravnemu svetu pismeno in tirjati potrdilo odpovedi.

Izstop pa velja le s potekom prihodnjega koledarnega leta.

Ravno tako se postopa, kadar društvenik odpove le en del vplačanih deležev.

Zadružni deleži izstopivših članov se izplačajo štiri tedne potem, ko odobri občni zbor račun za izstop veljavnega leta.

moral sklepati o tožnikovem sprejemu, se je sicer res naknadno odobrilo le posojilo, izplačano tožniku že dne 7. novembra 1904, a toženka trdi, da je upravni svet sprejel s tem, da je odobril posojilo, tožnika ob sebi umevno kot člana, ker določajo združna pravila v §-u 7.,¹⁾ da se posojila dajejo le članom.

Pri tej seji navzoči člani so izpovedali sicer kot priče zaslišani, da se je govorilo pri sejah običajno le o tem, kdo je prosil, odnosno že dobil posojilo, ničesar pa o tem, da se je dotičnik oglasil kot član ali da je podpisal pristopnico, tudi ne, da mora upravni svet sklepati o sprejemu ali odklonitvi; nobenemu upravnih svetnikov ni znano bilo do 19. maja 1910, da morajo biti združni člani oni, ki dobe posojilo.

Navzlic temu se mora, ne glede na to, da je tožnik sam imel namen vstopiti kot član, sklepanje upravnega sveta o dovoljevanju posojil molče raztezati tudi na sklepanje o sprejemu. — Konkludentno dejanje je namreč tisto, ki dopušča brez vsakega dvoma sklep na gotovo voljo onega, ki izvrši dejanje. Volja, ki jo hoče izraziti, mora biti jasna za vsakogar in mora slediti z logično konsekvenco iz dejanja. Kar je pri fizični osebi njena lastna volja, to so pri zavodu njegova pravila. Če določajo pravila tožene zadruge v §-u 2. kot namen zadruge zboljšati gospodarske razmere svojih članov z dovoljevanjem posojil in ker je namen zadrug tudi po združnem zakonu medsebojno gospodarsko pospeševanje združnikov, morajo se razlagati sklepi združnega načelstva, s katerimi dovoljujejo izplačevanje posojil ali odobrujejo že izplačana posojila, kot konkludentna dejanja za dejstvo, da se je hotelo z zadevnimi sklepi sprejeti posojilojemnika zaeno kot člana. Opuščanje izrecnega sklepa za sprejem je smatrati le za nekako olajšavo v poslovanju.

Ker so se tukaj upoštevali vrhu tega tudi vsi drugi pogoji, katere zahtevajo zakon in pravila za članstvo, je tožnik postal pravilno član tožene zadruge.

D. Tožnik ni izkazal pravilno odpovedi svojega članstva in s tem izstopa, ker tožnik sam ne more trditi, da je izročil združnemu uradniku pismeno odpoved, kakor jo predpisuje § 5. združnih pravil, da je uradnik izročil za-

¹⁾ § 7 določa: Kredit in posojila se dajejo le članom in sicer po posebnem poslovnem redu, katerega določi upravni svet.

devno izstopnino upravnemu svetu, da je ta sklepal o odpovedi in izročil tožniku potrdilo o priglašeni odpovedi.

Tožnik sklepa to le temeljem revizorjevega poročila, da se postopa pravilno pri toženki glede odpovedi, da se le-te nahajajo pri njej in da so vpisane tudi v združnem registru, ki se vodi pravilno. S tem poročilom da je revizor posredno potrdil, da se je nahajala tudi tožnikova odpoved pri toženki. Upravni svet in občni zbor bi se tudi ne bila zadovoljila s tožnikovo odpovedjo in ga ne bi črtala iz imenika združnikov brez pismene odpovedi.

Toda z ozirom na neredno, nepravilno in površno uradovanje in poslovanje pri toženki, nima sodišče nobene podlage brez natančnih podatkov za prepričanje, da se je odpoved in izstop izvršil formalno pravoveljavno.

Končno ni določba pismene odpovedi v §-u 5. združnih pravil v protislovju s §-om 11. zadr. zak., ki ne prepoveduje, da bi ne smela združna pravila določati posebne oblike za odpoved, marveč je naravnost predpisano v §-u 5. točka 4. zadr. zakona, da se smejo sprejeti taka, posebno ustanovljena določila v združno pogodbo. Pravica izstopa se sicer po §-u 54. združnega zakona ne sme omejiti ali otežkočiti, a s tem ni izključeno določilo pismene odpovedi, ker zahteva zakon sam v §-u 5. pismeno izjavo za izstop.

Predpis o izstopu obsega dva dela. V prvem zahteva, da se poda odpoved upravnemu svetu, v drugem, da mora odpovednik terjati potrdilo o odpovedi. Ta del je zgolj deklarativnega značaja in le dokazno sredstvo, ki se utegne nadomestiti tudi z drugimi dokazili. Prvi del pa je konstitutiven, enostransko pismeno opravilo, ki učinkuje, kadar ga zazna nasprotna stran, če je podan po določitih zakona ali pogodbe. V tem slučaju je določena pogodbeno (v pravih) oblika odpovedi, če naj je pravoveljavna, ker sicer ne obstoji po pravu.

Tožnik bi torej moral dokazati, da je oddal pismeno odpoved in da jo je oddal upravnemu svetu, kar pa ni mogel.

Višje deželno kot prizivno sodišče v G. je ugodilo tožnikovemu prizivu, ugotovilo, da tožnik ni član toženke, ker je njegovo članstvo prenehalo dne 31. decembra 1907 vsled odpovedi ter naročilo tožnikov izbris iz imenika združnikov.

Razlogi.

A. Vpis združne pogodbe v združni register, dalje vpis organov, izvoljenih po pravilih in končno vpis sklepa o likvidaciji zadruga imajo konstitutivni pomen, nedopustno je torej izpodbijati navedena dejanja in s tem obstoj zadruga in njenih organov pravdnim potom s trditvijo, da so se zgodili pogreški pri konstituiranju in pri volitvah. Ta vprašanja so pravomočno razsojena z dovolitvijo in izvršitvijo vpisov v kompetenčnem izvenspornem postopanju. Po pravici torej tudi prvo sodišče ni dalje razpravljalo o zadevnih trditvah kot nebitvenih in neodločilnih ter dokaze odklonilo. Iz tega pa naravnost sledi, da so prizivni razlogi nemerodajni tako glede pravilne presoje kakor z ozirom na pomanjkljivost postopanja. To izpodbijanje obsega vrhu tega logično in pravno nasprotje, kajti zanikanje obstoja zadruga in s tem juristične osebe toženkine je v nasprotju s tožbo, to namreč, da si lasti pravice v resnici ne obstoječa oseba, ne more ustanoviti pravnega interesa za pravljanje, k večjemu proti zadevnim osebam osebno.

B. Dopustnost ugotovitvene tožbe po zmislu §-a 228. civ. pr. r. je pravilno rešena v tožnikovem zmislu; tudi ni izpodbijana s prizivom. Pripomniti pa je, da obsega tožbeni zahtevek poleg ugotovitve še črtanje tožnikovega članstva iz združnega registra, odnosno iz imenika članov, torej še storilno zahtevo. Na to meri v prizivu po §-u 496. št. 1 civ. pr. r. očitani pogrešek, ki pa ima pomen le, če se ugotovitvenemu zahtevku, kar se bo ob koncu upoštevalo.

C. Glede vprašanja, da-li je bil tožnik sprejet kot član, je pritrđiti prvosodnim razlogom.

Konstitutivni pogoji za sprejem so po zmislu §-a 4. združnih pravil v istini oglas, sprejem po upravnem svetu in pismena pristopna prijava; ni pa protislovno, kadar ne slede ta dejanja v navedenem redu, če se je namreč izvršil oglas zaeno s pismeno prijavo uradniku nasproti, ki je posloval — kakor ugotovljeno — imenom toženke. Tudi nič ne de, da se je združilo vstrežno §-u 7. pravil vprašanje o sprejemu s sklepom o dovolitvi posojila. Dasi se res ni sklepalo in sklenilo v seji upravnega sveta z dne 14. novembra 1904 glede sprejema, je vendar posneti, da se je odobrill sklep v zmislu §-a 7. pravil glede tožnikovega sprejema kot člana s tem, da se je vzelo na znanje in odobrilo že dano posojilo brez ugovora. S tem

soglašja tudi tožnikovo stališče v tožbi, v katerej sam navaja svoje članstvo kot gotovo dejstvo, trdeč zgol razvezo članstva z odpovedjo in izstopom. Enako neodločilnega pomena je dejstvo, da eden upravnih svetnikov ni bil vabljen k upravni seji od 14. novembra 1904, ker ne more tožnik izvajati naknadno zase iz morebitnih pogreškov temu nasprotujočih pravnih posledic; vrhu tega pa je prisostvovala večina upravnih svetnikov tej seji in bi ostal brez vpliva en glas odsotnika z ozirom na enoglasni sklep.

D. Utemeljen pa je priziv glede vprašanja o tožnikovem izstopu.

V §-u 5. pravil je določena pismena oblika za odpoved. V tem oziru bi bili vsekakor važni od tožnika ponudeni dokazi po pričah in odnosno po izvedencih o načinu poslovanja glede izstopov pri toženki in enakovrstnih zavodih, — kakor tudi revizijski uspehi, ker bi utegnili pokazati znake za tožnikovo trditev, da je skoraj gotovo pismeno odpovedal. Prizivno sodišče pa je bilo mnenja, da so ti dokazi nepotrebni ne toliko z ozirom na manj določno tožnikovo trditev, ampak ker je smatralo v pravnem oziru, da sta stranki odstopili na dopusten način in v soglasju od predpisa, navedenega v pravilih.

Tožnik izvaja iz §-ov 11. in 54. zadr. zak., da je nedopusten vsak predpis glede oblike tako tudi določilo pismene oblike za odpoved po §-u 5. zadr. pravil, torej neveljavno navzlic vpisu pravil v register. Temu nazoru ni pritrčiti, kakor izvajajo prvosodni razlogi, ker nima § 54 zadr. zak. glede oblike nobene določbe, katerej se odreči bi bilo nemožno, in ker govori § 5. točka 4. zadr. zak. izrecno o morebitnih posebnih določbah glede izstopa. Pismena oblika tudi ne nasprotuje nobeni razpoložilni (dispozitivni) določbi tega zakona, niti brani, niti otežkoča izstop, ki se načeloma ne sme izključiti. Zadružna pogodba je predvsem merodajna za pravno razmerje med združniki, zato tvori tudi predpis glede oblike pogodbeni predpis, katerega utegneta stranki eventualno premeniti. Če je to dopustno načeloma in izrecno, mogoče je odstopiti od navedenega predpisa tudi molče ali temeljem konkludentnih dejanj.

Prvosodni razlogi pa ugotavljajo v odstavku C, da je bil združni uradnik pooblaščen od toženke za poslovanje s strankami, enako pravilno poudarjajo razlogi, da obsega strankina izjava glede odpovedi konstitutivni, sprejem izjave s potrdilom vred pa deklarativni del.

Glede potrdila ni predpisana določna oblika, brez dvoma jo je utegnil dati tudi poslujoči uradnik. Iz toženkinega priznanja sledi, da je tožnik odpovedal članstvo v istini dne 7. maja 1906 poslujočemu uradniku nasproti zaeno s potrjenim vračilom posojila po navedbi obeh strank in da se mu je izplačal delež dne 18. maja 1907, kar se vjema z zaznamki o odpovedi (7. maja 1906) in o vrnitvi deleža v znesku 5 K, potrjeni na tožnikovi deležnici št. 500 (18. maja 1907), kakor s prepisom iz glavne knjige, ki nima drugih nadaljnjih vpisov. Toženka je tudi priznala, da se je poročalo na občnem zboru za leto 1907. leta 1908. z letnim zaključkom tudi o skupno (sumarično) izkazanih izstopih, odnosno o vrnjenih vlogah. Upravni svet sam je predložil dalje letni zaključek tudi občnemu zboru. Tudi je toženka priznala to, da je likvidacijski odbor vpisal tožnika šele naknadno v seznam zadružnikov, ki so še domnevni člani.

Ni torej dvomiti, da ni bil odpravljen pogrešek glede pismene oblike odpovedi, tudi če je obstajal, zgol po toženkini krivdi, da celo nikdar grajan ni bil, nasprotno, da sta bila odpoved in izstop temeljem njenega poslovanja sprejeta ter izvršena v imeniku članov in v knjigah kakor z izplačilom deleža. Toženka je odobrila s tem postopanje ter se odrekla pogrešku v obliki, če je obstojal, v konkludentno nedvomni obliki; neupoštevanje vseh navedenih dejstev bi očitvidno nasprotovalo stvarnemu in pravnemu položaju.

Tožbeni zahtevek je torej utemeljen, in sicer je izčrpan ugotovitveni zahtevek že z izrekom, da tožnik ni več član in ni treba posebej zavrniti odstavka, »ker ni bil nikdar pravoveljavno sprejet«, pač pa je bilo treba izreči, da se mora črtati iz imenika društvnikov.

Vrhovno sodišče je v odločbi z dne 22. januarja 1913 opr. št. Rv VI 539/12-1 potrdilo na toženkino revizijo, ki izpodbija sodbo prizivnega sodišča kot pravopomotno radi izreka, da je tožnikovo članstvo prenehalo po pravilnem izstopu, prizivno sodbo iz teh-le razlogov:

Prizivno odišče je prišlo temeljem lastnih toženkinih navedb do sklepa, da se je poročalo na občnem zboru za leto 1907 tudi o skupno (sumarično) izkazanih izstopih, da je bil predložen letni sklep od upravnega sveta občnemu zboru, da je toženka sprejela tožiteljev izstop v zmyslu svojega poslovanja in ga izvedla v imeniku zadružnikov in v knjigah kakor s povračilom deleža. O tem, da se je vrnil delež tožniku pred časom, kakor ga določa § 5. zadružnih pravil,

se more tako malo dvomiti, kakor o tem, da je občni zbor odobril račun, položen za leto 1907. Prizivno sodišče je sklepalo temeljem vseh navedenih dejstev, da je toženka odobrila s tem naknadno tožnikov izstop, izvršen po nelični odpovedi njegovega deleža.

Ta sklep se opira v prvi vrsti na to, da je hotela toženka s svojim postopanjem izstop odobriti nedvomno tako, da je to utegnil zaznati tudi tožnik, v drugi vrsti pa na to, da je taka odobritev izstopa pravno sploh mogoča, dasi ni bila odpoved izrečena v pismeni obliki v nasprotju s §-om 5. združnih pravil.

Kar se tiče te točke, ne predpisuje naš veljavni zakon (v nasprotju z nemškim zakonom iz leta 1889. in z vladnimi načrti iz leta 1897. in 1911., ki se tičeta novega zakona o pridobitnih in gospodarskih združgah) obvezno pismene oblike za odpoved. Ker pa prepušča § 5. št. 4 združnega zakona, da ustanove združna pravila morebitna posebna določila glede izstopa, se seveda ne more smatrati kot nedopustna določitev takega predpisa glede oblike s stališča §-a 11. navedenega zakona, posebno ker ne ovira izstopa, ampak ga je smatrati zgolj kot določbo, ki naj zagotovi redno poslovanje. Tako določilo velja seveda le kot predpis glede oblike, čegar izpolnitev morajo sicer revizijski organi nadzirati v korist rednega poslovanja, ki pa ne sili udeležencev k temu liki materialno pravo, med tem ko nasprotno ni možno iti preko pismenosti pristopne prijave, določene v §-u 5 združnega zakona, ki se mora upoštevati, kakor kaže § 11. navedenega zakona. Toženka se je torej odrekla temu predpisu glede oblike s tem, da je odobrila nelično izrečni izstop na tak način, da je utegnil to zaznati tako izstopivši združnik kakor občinstvo z ozirom na javni interes, ki ga ima javnost na tem, kdo da so člani zadruga z neomejeno zavezo.

Ni torej pravopomotno, da je prizivno sodišče ocenilo toženkino postopanje tožniku nasproti po §-u 863. obč. drž. zak. Povsem res je, da nima prav nobenega pravnega pomena toženki nasproti izstopna izjava, oddana toženkinemu uradniku, kateremu toženka tega ni naročila, ali ga v to pooblastila. Toda za to v tem pravnem sporu ne gre, kajti prizivno sodišče je ugotovilo, da je bila toženka obveščena po skupnem (sumaričnem) izkazu o prijavljenem izstopu tožnikovem. Toženka, ki venomer poudarja nepravilnost v svojem postopanju, ne more izvajati ničesar v svojo korist iz tega, da se tudi v tem oziru ni postopalo z natančnostjo in preciznostjo, kakor

jo zakon zahteva. Če se je toženka zadovoljila s skupnim (sumaričnim) naznanilom o izstopu in ga odobrila, kakor tudi istočasno izvršena povračila združnih deležev, pokazala je s tem, da ji niso mar osebe izstopivših združnikov ter si mora sama sebi pripisati škodljive posledice, nastale iz tega nerednega poslovanja. Ob sebi je umevno, da je vsak smatral tožnika za izstopivšega člana, kakor hitro je bil črtan iz imenika združnikov. Vpraša se le, če je pač tudi tožnik smatral, da ga je združga odpustila kot združnika, ker ni dobil potrdila v svojem izstopu kakor združna pravila priporočajo. Tožnik pač trdi, da mu je uradnik potrdil odpoved na njegovi deležnici; toda nikakor ni ugotovljeno, da je bil uradnik upravičen za tako potrdilo, iz §-ov 23. in 24.¹⁾ združnih pravil izhaja marveč nasprotno. Toda zaradi tega se ne more tožniku ničesar očitati; on kakor vsak drug ni mogel dvomiti, da je njegov izstop odobren, kakor hitro so mu izplačali delež in ga vrhu tega črtali kot združnika iz splošno pristopnega imenika združnikov. (§ 14. zadr. zak.)

Revizija méni, da je smatrati tožnikovo izjavo glede izstopa za pogodbo. O tem seveda ni govora, pač pa krijejo ugotovitve prizivnega sodišča njegovo pravno domnevo, da ste obe stranki soglašali glede razveze združnega razmerja; ko se je to zgodilo, ustvarjen je bil s tem nov pravni položaj, kakor ga je našel likvidacijski odbor, ki ga ni smel enostransko uničiti s tem, da je vpisal tožnika zopet v zaznamek združnikov.

Pri tem razumevanju pravnega položaja ni bilo važno zaslišati uradnika o dogodkih pri sprejemu tožnikove izstopne izjave za odločitev tega spora; v tem, da je bil uradnik zaslišan le o postopanju pri vstopu, ni nedostatka prizivnega postopanja, ki bi mogel ovirati temeljito presojo sporne stvari.

B. B.

¹⁾ § 23 pravi: Potrdila o prejemkih v imenu združge morajo biti podpisana od dveh članov upravnega sveta, da so veljavna združgi nasproti.

Za potrdila o hranilnih knjižicah more upravni svet pooblastiti ravnatelja in druge uradnike, ki podpisujejo tako, kakor določi upravni svet ali poslovni red.

§ 24: Za pisarniška opravila imenuje upravni svet ravnatelja, uradnike in sluge po predpisih poslovnega reda, jim daje pouk odnosno dopolni po potrebi poslovnik.

Ravnatelj se udeležuje sej upravnega sveta s posvetovalnim glasom.

b) Kadar izreče konkurzno sodišče pravokrepno, da ne izda namestilnih pisem funkcionarjem, izvoljenim pri splošnem likvidacijskem naroku, ostaneta dosedanji skladni upravitelj in njegov namestnik **konečno na tem mestu.**

V konkurzu N. sta bila izvoljena pri splošnem likvidacijskem naroku namesto dosedanjega upravitelja drja. A. in njegovega namestnika B — slednji za upravitelja, C pa za njegovega namestnika. Konkurzno sodišče je odreklo izdatek namestilnih pisem iz vzrokov, ki tu ne zanimajo. Proti sklepu sta rekurirala nova funkcionarja na višje deželno sodišče, ki ni ugodilo rekurzu, naročilo pa konkurznemu sodišču, da naj skliče vnovič upniški zbor, da more voliti nove funkcionarje. V rešitvi izvaja, da ima odklonitev izvoljenih funkcionarjev ob sebi to posledico, da se mora omogočiti nova volitev.

Zoper ta sklep višjega deželnega sodišča je vložil dr. A. revizijski rekurz. Temu je vrhovno sodišče ugodilo z odločbo z dne 19. junija 1912 opr. št. R VI 179/12-1, izpremenilo izpodbijani sklep, v kolikor nalaga konkurznemu sodišču, da mora provzročiti vnovično sklicanje upniškega zbora za morebitno novo izvolitev konkurznih funkcionarjev, in obnovilo odredbo konkurznega sodišča, da ostane dr. A. skladni upravitelj, B. pa njegov namestnik.

Razlogi.

Po končanem likvidacijskem opraviilu daje § 143. konk. r. konkurznim upnikom pravico, da volijo pri splošnem likvidacijskem naroku namesto dosedanjega skladnega upravitelja in njegovega namestnika druge osebe svojega zaupanja, in določa za slučaj, kadar nobeden došlih upnikov ne stavi predloga za to volitev ali kadar ni potrebne večine glasov za druge osebe, da ostane glede teh služb pri dosedanji namestitvi. Da nastopijo te posledice tudi takrat, kadar odreče konkurzno sodišče funkcionarjem, izvoljenim pri splošnem likvidacijskem naroku, izdatek namestilnih pisem, kakor tukaj v §-u 143. konk. r. ni določeno izrecno. Toda, da pa velja ta posledica tudi za navedeni slučaj, kažejo nastopni preudarki.

Pri splošnem likvidacijskem naroku izvoljeni skladni upravitelj in njegov namestnik stopata na mesto začasnega skladnega upravitelja in njegovega namestnika, dotlej ostaneta zadnja dva v službi. (§ 67, točka 6 konk. r.) V §-u 143. odst. 1 konk. r. dovoljena pravica

volitve je omejena na tiste upnike, ki so došli k splošnemu likvidacijskemu naroku in pa na čas likvidacijskega naroka, ki se sme sicer po §-u 118. konk. r. nadaljevati, ki se pa ne sme kakor tak vnovič odrediti. To kaže jasno določba §-a 144. konk. r., glasom kojega doseže upništvo s splošnim likvidacijskim narokom pravico, da sme z osebami, ki so bile pri tem voljene ali molče potrjene, voditi upravne in realizacijske posle. Kadar torej po splošnem likvidacijskem naroku konkurzno sodišče ne odobri izvolitve navedenih obeh funkcionarjev, ne more nastopiti niti splošni likvidacijski narok, niti nov narok za novo volitev teh funkcionarjev; nastopi potem tist položaj, kakor takrat, kadar se ne izvrši pri splošnem likvidacijskem naroku izvolitev, ali kadar se ne doseže nikak volitveni uspeh; izključena je nova volitev.

Ostane torej tudi v tem slučaju pri dosedanji namestitvi omenjenih služeb; nadaljna volitev more nastopiti poslej le pod pogoji §-a 143. odstavek 5. konkurznega reda, ki tukaj niso podani. Temu sklepu ustreza tudi preudarek, da naj po splošnem likvidacijskem naroku omenjeni funkcionarji pospešijo in doženejo realizacijske posle kolikor možno. (§§ 144, 145 konk. r.) Vresničenje te naloge skladnega upravitelja pa bi bilo kaj vprašljivo, ako bi se hotelo tudi po splošnem likvidacijskem naroku dopuščati še nove, morda celo ponovne volitvene naroke, dokler bi bil slednjič izdatek namestilnih pisem možen; na ta način bi ostal pravični značaj začasnega skladnega upravitelja in njegovega namestnika kar naprej — za nedoločen čas.

Spričo tega je odredba rekurznega sodišča, ki nalaga konkurznemu sodišču, da naj provzroči nov upniški zbor za morebitno novo volitev skladnega upravitelja in njegovega namestnika tem manj utemeljena, ko rekurzni predlog niti stavil ni tega zahtevka.

Dr. M. D.

c) Volilo, ki ga je plačati po določilu v oporoki iz skupila posebej označenih stvari, je plačljivo, kadar se more stvar prodati brez škode za dediča.

Zapustnik A je imenoval v pismeni oporoki za dediča svojega nezakonskega sina B, obenem pa volil dvema polsestrama po 1000 K.

Glede teh volil je bil dostavek v oporoki, da naj se izplačati s tistim denarjem, ki se bo skupil za hišo v Ameriki, dočim dobi morebitni prebitek iz skupila dedič B; če bi se pa nič ne dobilo za hišo v Ameriki, naj se prodajo gotove domače parcele v X. Poskušalo se je prodati hišo v Ameriki, pa se ni dosegla primerna cena; dražba nadomestnih parcel v X pa je ostala tudi brezuspešna. — C je pridobil odstopnim potom omenjeni volili in je vložil zoper dediča B dve tožbi, vsako na plačilo zneska 1000 K.

Prvo sodišče je tožbo zavrnilo začasno iz teh-le razlogov:

Dostavek v oporoki je časovna omejitev v zmislu §-a 705 o. d. z. Ker ni določen čas dajatve, mora se upoštevati ona določba §-a 904 o. d. z., po kateri naj sodišče določi čas izpolnitve. Ta čas pa še ni prišel, ker se niso mogli prodati v to določeni predmeti.

Tožnikovemu prizivu je okrožno sodišče ugodilo ter toženca obsodilo v plačilo zneska 2000 kron.

Razlogi.

Prvi sodnik je presodil dostavek v oporoki stvarno in pravno napačno. Kadar v zapuščini ni stvari, kakoršne je volil zastopnik, je dedičeva dolžnost, da jih preskrbi; če pa je volil gotovino, jo mora dedič plačati, ne glede na to, če je v zapuščini kaj gotovine ali ne. Tako določa § 658 o. d. z.

Z navedenim dostavkom v oporoki je hotel zapustnik dediču pokazati le pot, po kateri pride najlažje do potrebne gotovine; dedič pa na to ni vezan (§ 711 o. d. z.).

Vrhovno sodišče je, ugodivši reviziji, uveljavilo prvo sodbo iz razlogov, ki jih navaja v odločbi z dne 22. aprila 1913 Rv VI 201/13.

Tolmačenje ima nalog, da dožene pravo voljo izjavljajočega iz ugotovljene vsebine izjave.

Upoštevajoč merodajna zakonita določila (§§ 6, 655, 656 do 679, 685 do 687), je pravnopomotno naziranje prizivnega sodišča. Zmisel in pomen sporne odredbe v oporoki se ne more razlagati le iz besedila zadevne odredbe same, marveč v zvezi z nadaljno odredbo, da dobi prebitek za hišo dedič B., in iz okolnosti, razvidnih iz zapuščinskih spisov, da so bile v zapuščini razen omenjenih zemljišč še druge nepremičnine in premičnine, in da bi se

utegnili volili plačati iz skupila zanje. Zapustnikova volja je torej bila, določiti sklad, iz katerega se bodeta plačali volili ne le brez škode za ml. dediča, temveč da dobi dedič še prebitek. Na prebitek se je pri obstoječih razmerah moralo računati. Če se pa poslednja volja tako tolmači, mora se trditi, da zapadeti volili v plačilo še le, kadar se bodo za to določeni predmeti mogli prodati brez škode za dediča, to je, vsaj brez posega na ostalo dedščino. (§§ 704, 705, 904 o. d. z.) Ta čas še ni prišel; z ozirom na to je bilo u g o d i t i reviziji in obnoviti sodbo prvega sodnika.

Dr. Polenšek.

B. Kazensko pravo.

a) Nagla in nepredvidna vožnja z avtomobilom se kaznuje po §-u 431. k. z., ne po §-u 432. k. z., če ga vodi oseba, ki ni v službi avtomobilnega lastnika.

Vrhovno in kasacijsko sodišče je izreklo na pritožbo c. kr. generalne prokurature v varstvo zakona s s o d b o o d 19. n o v e m b r a 1912 opr. št. Kr II 418/12:

Sodba okrajnega sodišča, s katero je bil N. krivim spoznan prestopka zoper telesno varnost po §-u 432. k. z. in obsojen po tem kazenskem določilu z uporabo §-a 266. k. z. za 12 ur v hudi zapor, krši zakon v določilu §-a 432. k. z.; sodba se razveljavi kot nična in spozna:

N. je kriv, da je 3. majnika 1912 po 6. uri popoldne vozil z avtomobilom hitro in nepredvidno, začel torej dejanje, od katerega je že po njegovih naravnih, vsakomur lahko znanih nasledkih izprevideti zamogel, da utegne biti nevarno za življenje, zdravje ali telesno varnost ljudi, dasi dejanje ni napravilo škode, zakrivil je prestopek zoper telesno varnost po §-u 431. k. z., in se obsodi po tem določilu v denarno globo 20 K, za slučaj neizterljivosti v zapor za 48 ur.

Razlogi.

Sodba okrajnega sodišča vidi učin navedenega prestopka v tem, da je posestnik N. vozil z avtomobilom hitro in nepredvidno in s tem spravljal v nevarnost telesno varnost ljudi; določba §-a 432. k. z. pa se je uporabila, ker se je N. pregrešil glede dela, označenega v §-u 85., črka c k. z.

V razlogih se ugotavlja, da je N. jako hitro vozil navedeni dan po 6. uri zvečer, ko je bilo končano delo v tovarnah in so šli delavci domov, da je bilo v tem času mnogo ljudi na cesti, kojih varnost je bila ogrožena vsled hitre vožnje, ker so se komaj ogibati mogli.

Ni pa ugotovljeno, da je bil N. zakrivil dejanje zoper telesno varnost kot oseba, ki opravlja svojo službo pri avtomobilu, ker je sodnik prezrl pomotoma, da zahteva § 432. k. z. ta učin.

V tem oziru sledi iz spisov, da je N., ki ima tudi svoj avtomobil in voznico, tokrat vodil avtomobil B-jev, ne da bi bil njegov uslužbenec.

Sodba je torej nična radi pomanjkljivo označenega učina v zmislu §-a 281. šte. 10 k. pr. r., bilo je ugoditi pritožbi generalne prokurature, vloženi po §-u 33. k. pr. v varstvo zakona, ter izreči, da krši zakon (§ 292. k. pr. r.). Ker pa je bil obtoženi obsojen v kazen z nično sodbo, jo je bilo razveljaviti in obtoženca krivim spoznati prestopka po §-u 431. k. z., ker obsega njegovo dejanje znake zgol tega prestopka. (§ 292., končni odstavek k. pr. r.)

T. B.

b) Dokaz verjetnosti v objektivnem in subjektivnem oziru (§ 490 odst. 2 k. z.).

Vrhovni kot kasacijski dvor je zavrgel z odločbo 5. novembra 1912 opr. št. Kr VI. 193/12-4, ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona zoper sodbi okrajnega in vsklícnega sodišča, s katerima je bil N. obsojen radi prestopka zoper varnost časti po §-u 488 k. z. v denarno globo 100 K, za slučaj neizterljivosti v entedenski zapor.

Razlogi.

Prva sodba izreka v razlogih, da bi moral obtoženec, če bi se hotel oprostiti kazni, izkazati za svojo obdolžitev, ki žali na časti zasebnega obtožitelja, take okolščine, iz katerih bi se podali zadostni vzroki, da bi se smatrala obdolžitev za resnično (§ 490 odst. 2 k. z.). Nadalje izvaja, da obtoženec ni dokazal tega, navaja vse one okolščine, po katerih se je smatral obtoženi po svojem mnenju opravičenim žaliti, in pride do sklepa, da te okolščine niso take, ki bi opravičevale obtoženčevo postopanje proti zasebnemu obtožitelju.

Ne more se torej trditi, da je obdolževal do dobra prepričan, da so dolžitve resnične; krivdorek je torej objektivno in subjektivno opravičen.

Vsklicno sodišče je prvo sodbo potrdilo in poudarjalo glede dobre vere še to, da je bila obtožencu neznana ob času dolžitve večina okolščin, katere je navedel, in da ne zadostuje to, kar mu je takrat znano bilo, v utemeljitev dobre vere obtoženčeve, posebej pa še navaja okolščine, ki bi morale opominjati obtoženca, da je »previden« v svojih izjavah.

Če torej ničnostna pritožba sedaj trdi, da ste obe stopnji rešili vprašanje, je-li navel obtoženec take okolščine, iz katerih so se podali zadostni vzroki, da se utegne obdolžitve verjeti, le objektivno, ne pa subjektivno s stališča obtoženčevega, ni mogoče pritegniti tej trditvi. Obe stopnji ste se namreč bavili temeljito z dokazno oceno o dobri veri obtoženčevi in ste, kakor že zgoraj navedeno, izrecno ugotovili, da obtoženec ni izrekel svojih dolžitev v dobri veri, torej se bavili tudi z zadevno stranjo tega dokaza.

Generalnemu prokuratorju se zdi, da je utemeljitev nezadostna, da ni doprinešen dokaz verjetnosti v subjektivnem oziru, a te pomanjkljivosti ni mogoče izpodbijati z ničnostno pritožbo, in utemeljena je njena zavržba.

R-i.

Izpred upravnega sodišča.

- a) Kdor nima samostojnega pridobitka, ne more biti izvoljen v občinski zastop.

Dne 19. novembra 1911 so bile volitve novega občinskega zastopnika v T., pri katerih sta bila izvoljena tudi F. V. in F. D. Vsled ugovora nekega volilca je razveljavila deželna vlada v Ljubljani na podlagi §-a 33. obč. vol. r. za Kranjsko izvolitev F-a. V. in F-a. D. odbornikom, ker živita kakor obrtna pomočnika od dnine, ker se utegne njuno delavsko razmerje vsak čas razdreti, ker nimata nobenega drugega dohodka in torej nimata samostojnega pridobitka v zmislu §-a 10., točka 3. občinskega volilnega reda.

Proti odločbi deželne vlade sta vložila F. D. in F. V. pritožbo na upravno sodišče, ki pa je bila zavrnjena z rzsodbo 12. februarja, št. 1385, iz teh razlogov:

Po §-u 10. točka 3. obč. vol. r. za Kranjsko, po besedilu zakona z dne 17. oktobra 1910 dež. zak. št. 32, »ne morejo biti izvoljeni posli in dninarji, ki nimajo samostojnega pridobitka.« Zadevno nemško besedilo zakona slove: »welche in einem Gesindeverbande stehen oder, wie Tagelöhner, einen selbstständigen Erwerb nicht haben.«

Iz nemškega besedila »wie Tagelöhner«, sklepa upravno sodišče, da to navajanje ni taksativno, temveč eksemplifikativno; torej je za kvalifikacijo delavske vrste, ki ne more biti izvoljena, ravno tako, kakor posli po prej navedenem zakonitem določilu, odločilnega pomena manjkajoči »samostojni pridobitek«. Kakor je upravno sodišče v svojih odločbah že ponovno izreklo (prim. odločbo z dne 10. oktobra 1905, št. 10.858, zbirke št. 3813 A, in z dne 3. maja 1909, št. 7812, zbirke št. 6721 A), kaže dispozicija v zakonu »samostojni pridobitek« na to, da naj bodo izvzete po tem predpisu od volivnosti tiste osebe, pri katerih so po delavskem razmerju ustvarjene gospodarske, družabne in pravne razmere ravno take, kakor pri dninarski vrsti, ki je navedena za primer.

Ker je ta delavska vrsta posebno odvisna od delodajalca, ker ima majhen zaslužek in ji manjka zagotovljena trajnost delavnega razmerja, je gospodarsko nesamostojna; v tej gospodarski nesamostojnosti in iz nje izvirajoči možnosti uspešnejšega vplivanja po drugih osebah, pa tiči po intenciji občinskega volilnega reda zadržek zoper priznanje volilnosti za občinski zastop.

Po spisih je ugotovljeno in pritožnika niti ne ugovarjata, da nimata poleg zaslužka, ki ga imata kakor obrtna pomočnika in ga prejemata na teden, nobenega drugega dohodka ali premoženja. Ker torej pripadata delavski vrsti, ki je enaka dninarjem, in nimata samostojnega pridobitka v zmislu gorenjih izvajanj, se jima je odrekla po pravici volivnost za občinski zastop.

Opomba priobčevalca: Eden pritožnikov zasluži 6 K, drugi 8 K na dan, za oba velja šesttedenski rok za odpoved službe.

J. S.

b) Pri stavbnih komisijah morajo stavbni in zdravniški zvedenci podati svoja mnenja v navzočnosti strank. Pomanjkljivo je stavbno dovoljenje, izdano brez stavbnega načrta.

Vsled ustmene prošnje I. B-a. v B., da se mu podeli stavbno dovoljenje za napravo nove, deloma v zemljo vzdane shrambe za svinjsko krmo poleg njegovega svinjaka in hiše za spravljanje in pripravlanje svinjske krme, je županstvo dne 26. septembra 1911 v navzočnosti navedenega prosilca in soseda A. A-a. opravilo stavbno komisijo, ne da bi pritegnilo zvedence. Glasom komisijskega zapisnika je župan izjavil, da pod pogoji, ki so bližje označeni v zapisniku in na zahtevo soseda, predpisani prosilcu, proti stavbi ni zadržka. Obenem sta bili stranki nakaznani na pravnno pot, kolikor se ni med njima doseglo popolno sporazumljenje.

Proti temu je A. A. v svojem prizivu na občinski odbor ugovarjal, da županstvo ni izdalo stavbnega dovoljenja po zmislu §-a 10. stavbnega reda, in da ni rešilo njegovih, pri lokalni komisiji podanih ugovorov. Prosilec da zida dalje, ne da bi čakal pravomočnosti stavbnega dovoljenja. Dalje je pritožnik ugovarjal, da se bodo odpadne vode iz projektirane shrambe za krmo odtakale v njegov, nižje ležeči hlev, oziroma v klet, in da bo smrad nadlegoval tudi njegovo hišo.

Ta priziv je občinski odbor s sklepom z dne 8. oktobra 1911 zavrnil, ker je to zasebno-pravno sporno zadevo rešiti zasebno-pravnim potom.

A. A. je proti tej zavrnitvi vložil na deželni odbor priziv, v katerem je v bistvu ponovil ugovore svojega priziva na občinski odbor, in stavil zahtevo, da se v tem slučaju vporabijo določila stavbnega reda o zgradbi vodnjakov in greznic, in da sploh deželni odbor županstvu zaukaže, da se natančno drži določil stavbnega reda. Vsled tega priziva je deželni odbor pred vsem zahteval od županstva še izvid stavbnega zvedenca in zdravniško mnenje glede sanitarnih nedostatkov, katere je pritožnik uveljavil. Stavbni zvedenec je po pregledu stavbe dne 14. aprila 1912 izjavil, da je shramba za krmo pravilno zgrajena, ker je vsestransko z betonskim zidom dobro zavarovana, in da je nadlegovanje sosednih zemljišč s smradom izključeno, ker je napravljen pri shrambi zračnik, ki sega čez sosedovo streho. Izvid distriktnega zdravnika, izdan dne 5. marca

1912, se glasi tako, da preporna stavba v vsakem oziru odgovarja zdravstvenim predpisom in da proti tej, naravnost vzorni napravi, iz zdravstvenih ozirov ni nobenih pomislekov.

Nato je deželni odbor z razpisom z dne 4. maja 1912 št. 9427 zavrnil gorenji priziv A. A-a. kot neutemeljen, pri čemur se je opiral na sledeče razloge:

V tem slučaju ne gre za zgradbo vodnjaka in grebenične jame, kakor pomotoma trdi pritožnik, temveč je smatrati sporno stavbo za gospodarsko poslopje. Shramba (kad) za svinjsko krmo poleg hiše in svinjaka I. B-a. je zgrajena iz cementa, je oddaljena od zidu hleva A. A-a. 75 cm, od hišnega roba tega hleva pa 30 cm. Zračnik sega preko tega strešnega robu. Za odvajanje deževnice je napravljen ob strehi shrambe žleb. Nasproti tej shrambi ni v zidu sosedovega hleva nobenega okna. Z ozirom na gorenji dve izjavi zvedencev in določbe §-ov 57 in 72 št. 12 stavbnega reda z dne 26. oktobra 1876 dež. zak. št. 25, proti zgradbi shrambe potemtakem iz javnopravnih ozirov ni pomisleka. V kolikor pa opira pritožnik svoje ugovore proti sporni stavbi na baje pristoječe mu zasebne pravice, se zavrne po §-u 10, odst. 2 stavbnega reda na pravdno pot. Končno je v izpodbijani odločbi pripomnjeno, da se po zmislu §-a 11. stavb. r. stavba ne sme pričeti, dokler ne postane stavbno dovoljenje pravomočno, kar naj županstvo v prihodnje vpoštevava.

Vsled pritožbe A. A-a. je upravno sodišče z razsodbo z dne 11. aprila 1913, št. 3764 ex 13, razveljavilo izpodbijano odločbo deželnega odbora zaradi pomanjkljivega postopanja, in svojo odločbo utemeljilo tako-le:

Gre za novo stavbo gospodarskega poslopja, za katero je treba po zmislu §-ov 1. in 57. kranjskega stavbnega reda z dne 25. oktobra 1875, dež. zak. št. 26, oblastvenega dovoljenja. Ne glede na to, da v predstojećem slučaju prosilec ni vložil pismene, s stavbnim načrtom opremljene prošnje (§§ 5 in 6), in da take prošnje tudi stavbna komisija dne 26. septembra 1911 ni imela predložene, je bistvena pomanjkljivost postopanja pred vsem v tem, da sta tako stavbni zvedenec, kakor tudi distriktni zdravnik, oddala svoja mnenja na podlagi poizvedb, ki sta jih izvršila samostojno in ne da bi se bile k temu pritegnile stranke. Ta mnenja torej niso oddana komisijonelo in strankam ni bila dana prilika pri komisiji proti njim priglasiti svoje

ugovore. Ta mnenja se tudi niso priobčila strankam in se torej tem ni dalo priložnosti proti uspehom teh mnenj varovati v instančnem potu njihove pravice, dočim so vendar ugotovitve zvedeniškega izvida integrirajoči del ustanovitve dejanskega stanu, in mora torej ostati strankam varovana pravica, da morejo v polnem poznanju teh ugotovitev staviti tiste predloge in pomisleke, ki jih smatrajo za potrebno v varstvo svojih pravic.

Nadaljna bistvena pomankljivost postopanja je v tem, da se v komisijskem zapisniku z dne 26. septembra 1911 izdano stavbno dovoljenje ne nanaša na nikak stavbni načrt in da ne vsebuje tudi nikake pobliznje označbe dovoljene stavbe z navedbo dotičnih dimenzij, tako, da temu dovoljenju nedostaje tisto konkretiranje, ki je neobhodno potrebno tako za ustanovitev pravice prosilca, kakor tudi za varstvo sosedov.

Pri stavbah brez dovoljenja in pri prekoračenju oblastvenih dovoljenj pri stavbah je postopati po predpisu §-ov 83. in 96. stavbnege reda, ako se ne izda naknadno stavbno dovoljenje.

Dr. J. R.

Književna poročila.

Das Recht des Abgeordneten auf Diäten. Von dr. Leonidas Pitamic V Bernatzik-Philippovichevih „Wiener Staatswissenschaftliche Studien“ je izšla razprava kot drugi snopič enajstega zvezka teh publikacij, ki zasluži, da se je obširneje spominjamo.

V zadnjem času moramo z zadovoljstvom povdariti dejstvo, da se število naših znanstvenih delavcev na polju javnega prava prav lepo množi. Opozarjamo le na dela dr. Žolgerja, dr. Žižeka, dr. Vošnjaka i. dr. Tem se je pridružil sedaj tudi naš rojak dr. Pitamic, sedaj c. kr. vladni koncipist v Postojni, z delom, ki je njegov prvenec, ki pa kaže o resnem znanstvenem stremljenju ter obširnih predštudijah pisateljevih.

Pitamic obdeluje vprašanje dijetnega prava raz historično dogmatično in pravno-primerjalno stališče. Najprvo poda kratek obris določil, ki so veljala glede dijet v stanovski državi ter loči tu kontinent in Angleško, to pa zategadelj, ker se je na Angleškem že v tej dobi razvilo zelo diferencirano dijetno pravo in ker so tamošnje institucije na tem polju merodajne za razvoj in pojmovanje gotovih modernih tvorb dijetnega prava.

Potem govori knjiga o dijetnem pravu v moderni državi, razpravlja o razlikah med modernimi in stanovskimi dijetami in popisuje različne sestave dijetnega prava; tu razlikuje predvsem sestav dnevnin ali dijet v ožjem pomenu in pavšalni sestav, poleg teh glavnih pa še mešani sestav, ki je nastal iz kombinacije prvih dveh sestavov. Na te tri sestave se dado predpisi

o dietah v vseh parlamentarnih državah opirati. Pisatelj si izbere v daljni razpravi kot primer sestava dnevnik avstrijsko poslansko zbornico, kot primer pavšalnega sestava francosko poslansko zbornico, dočim mu velja za primer mešanega sestava nemški državni zbor.

Nato preide razprava v dogmatiko dietnega prava, ki jo na zgoraj omenjenih primerih jasno, pregledno in koncizno izpeljuje. Podrobnosti navajati, ni v namenu tega poročila, lahko pa trdimo, da so glavna vprašanja dietnega prava v tej razpravi precizno in temeljito obdelana ne samo raz teoretsko, ampak tudi raz praktično stališče.

V dodatku podaja avtor pravne vire in predpise o dietah. Tu še-le vidimo, kako velik trud tiči v tem, le 160 strani obsegajočem delu. Z minuciozno natančnostjo so zbrani dietni predpisi vseh parlamentarnih držav celega sveta, poleg Kranjske in Bosne najdemo Alzacijo in kanton Bern, pa tudi Finsko, Japonsko, Mehiko, Turško in južnoafrikansko unijo. Literatura, ki jo navaja pisatelj, je na polju dietnega prava zelo pičila; monografično to vprašanje sploh ni bilo dosti nikjer obdelano, ker Milnerjeve študije „Zur Diätenfrage“, ki je izšla l. 1874, pač ne moremo več upoštevati. Zato pa je Pitamičevo delo tem zaslužnejše, ker je prvi oral to ledino ter črpajoč direktno iz prvotnih pravnih virov, spisal monografijo, ki po svojih jasnih in konciznih izvajanjih ter po pregledni sestavi na mah informira ne-le znanstvenika, ampak tudi praktično delujočega politika in parlamentarca o celi obširni tvarini. V tem zadnjem pogledu knjigo toplo priporočamo političnim organizacijam in parlamentarnim zastopom naših dežel.

Dr. R. pl. A.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1913.

— (Osebnosti vesti.) Imenovani so: za višje dež. sodnega svetnika deželno sod. svetnik v Trstu Rihard Pavlin v Trstu na mestu; za dež. sod. svetnika okrajni sodnik in sod. predst. Fran Wazacz v Radgoni na mestu; za okrajnega sodnika in sod. predstojnika sodnik dr. Viktor Pavliček v Brežicah za Šoštanj; za sodnike avskultantje: Fran Ulaga za deželno sodišče v Trstu; Albin Radikon za Pulo; Ciril Lusner za okrožje viš. dež. sod. v Trstu; Ivan Rajčič za Pulo; Karel Benič za dež. sod. v Trstu; Filip Černe za Komen; dr. Ivan Gironcoli pl. Steinbrunn za Buje; Jožef Oblak za Volosko-Opatijo; za avskultanta viš. dež. sod. v Gradcu pravni praktikant Karel Sluga; za državnega pravdnika namestnika sodnik Jožef Zorzi v Kanalu za Gorico. — Premeščeni so: okrajni sodnik okrožja viš. dež. sodišča v Trstu dr. Karel Krauseneck k dež. sodišču v Trstu; sodnik dr. Julij Wallner iz Radgone v Beljak; državnega pravdnika namestnik v Gorici dr. Anton Marinaz v Trst. — Službi se je odpovedal: notar Primož pl. Formacher v Mauternu. Umrl je: sodnik Rudolf Abram v Trstu.

— (Novi člani.) Na novo so pristopili k društvu „Pravnik“ še nastopni gg.: Kajetan pl. Premerstein, c. kr. avskultant v Ljubljani, dr. Dinko Puc, odvetnik v Gorici, dr. Egon Stare, odvetniški kandidat v Trstu, dr. Dragotin Vrečko, odvetniški kandidat v Gorici.

— (Občni zbor Právnická Jednoty v Praze.) Društvo Právnická Jednota v Prazi je imelo svoj redni letni občni zbor dne 13. marca t. l.

Društvo, v čigar članstvu se združuje večina čeških znanstvenikov in praktikov izvrševalo je v preteklem poslovnem letu agilno predavateljsko delo, ter prirejalo vsakih 14 dni mnogobrojno obiskana predavanja, katerih tema so bila po večini aktualna pravna vprašanja, predvsem predavanja in debate o novih zakonih in zakonskih osnutkih, tako: o reformi vodoprapnega zakona, stavbnega zakona, kazenskega zakona itd.

Društvo je imelo koncem leta 1912 505 članov, od teh enega častnega, tri ustanovne in 502 rednih članov.

Iz blagajniškega poročila posnamemo, da so znašali skupni dohodki leta 1912 znesek 23.212-29 K, izdatki pa 6.720-48 K, tako da je znašalo čisto društveno premoženje 16.491-81 K. Blagajniško poročilo omenja dalje povoljni finančni uspeh društvenega glasila „PRÁVNIK“ čigar naklada znaša 1500 izvodov.

Predsednikom društva je bil izvoljen ekselencia tajni svetnik dr. Anton vitez Randa, c. kr. minister v pok., v odbor pa gg. Rudolf Vyšín, podpredsednik c. kr. viš. dež. sodišča v Prazi, dr. Vojtěh Kasanda, odvetnik v Prazi, dr. Josip Bohuslav, c. kr. dež. sodišča svetnik v Prazi, dr. Vaclav Joahim, magistratni tajnik v Prazi, Edvard Schindelka, c. kr. višji sodni svetnik v Prazi in dr. Konstantin Sobička, odvetnik v Prazi.

— († Josip Unger), ena najmarkantnejših oseb avstrijske pravniške vede, katere vsestransko priznani voditelj je bil skozi pol stoletja, je dne 2. t. m. v visoki starosti umrl. — Mlajša pravniška generacija sicer ž njim ni imela neposrednega stika in med slovenskimi pravniki jih je malo, ki so bili Ungerjevi učenci-slušatelji, toda duh, katerega je zanesel v pravniško vedo, obvladuje nas vse, ki se ž njo pečamo. Njegov sloviti sistem avstrijskega splošnega privatnega prava in številni njegovi spisi, kakor ravnanje na lastno in tujo nevarnost, zakonski zadržek višjih posvečenj, jamstvo itd. so fundamentalna dela, ki so pravoznanstvu dala povsem novo vsebino in nove oblike. Naš članek „o odgovornosti države za svoje uradnike“, katerega priobčimo v prihodnji številki kaže, da je Unger do zadnjega bil iniciator velikih pravnih idej. Pod uplivom Ungerjevih naukov stoji vsa naša pravniška veda — brez razlike narodnosti. Tudi mi Slovenci častimo spomin duševnega velikana in pravniškega znanstvenika brezmejno plodnega delovanja! V češkem „Pravniku“ se dr. A. vit. Randa v vznešenih besedah v članku, naslovljenem „Josef Unger mrtev!“ spominja svojega prijatelja in znanstvenega sodelovalca.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909. ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1·20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1·60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljevini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.